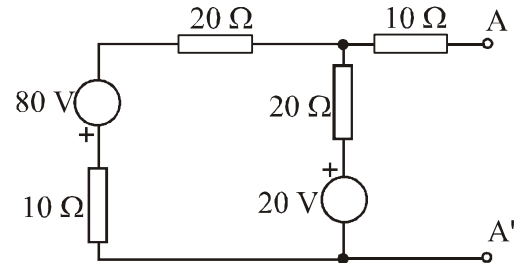

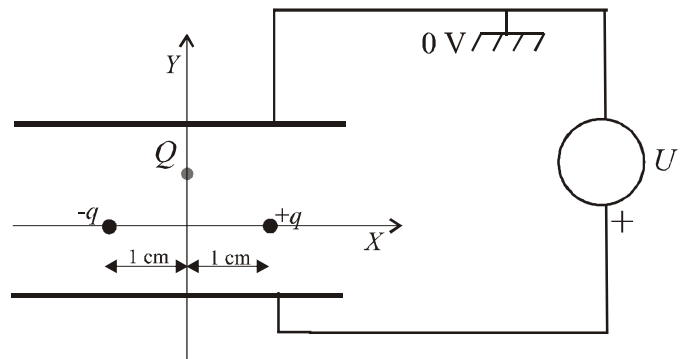
OSNOVE ELEKTROTEHNIKE I (VŠŠ)

Izpit, 2. 9. 2008

1. Določite Nortonovo nadomestno vezje med sponkama A in A'.

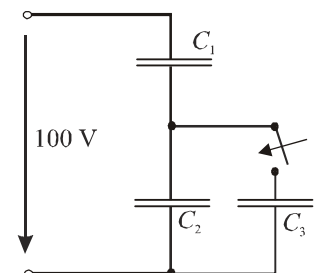

2. Med ravnima ploščama, razmaknjenima za 3 cm (ploščni kondenzator), je napetost $U = 1000$ V. V točki $(0, 1, 0)$ cm se nahaja kapljica z nabojem $Q = 2 \cdot 10^{-9}$ C. Poleg tega sta vzporedno z osjo Z (usmerjena »ven« iz lista) med ploščama še nitki z linijsko gostoto naboja $q = \pm 5 \cdot 10^{-9}$ As/m. Določite vektor sile na kapljico, pri čemer zanemarite silo težnosti in zrcaljenje nabojev.

3. Ravnina $Y = 0$ predstavlja mejo dveh dielektrikov. V prostoru $Y > 0$ je vektor električne poljske jakosti $\vec{E}_1 = (2, 1, 5) \frac{\text{kV}}{\text{m}}$ in $\epsilon_1 = 6$. V prostoru $Y < 0$ je $\epsilon_2 = 2$. Določite električno poljsko jakost in gostoto električne energije v prostoru $Y < 0$. Na meji med dielektrikoma ni prostega naboja.
4. Na ploščni zračni kondenzator s površino plošče $A = 10 \text{ cm}^2$ in razmakom med ploščama $d = 1 \text{ cm}$ priključimo napetost 100 V. Kolikšna je sprememba napetosti na kondenzatorju, če vir odklopimo in v kondenzator vložimo dielektrični listič debeline $a = 0,5 \text{ cm}$ z $\epsilon_r = 4$?

5. Dva zaporedno vezana kondenzatorja kapacitivnosti $C_1 = 10 \text{ pF}$ in $C_2 = 40 \text{ pF}$ priključimo na enosmerni napetostni vir napetosti 100 V. Nato vir odklopimo in kondenzatorju C_2 vzporedno priključimo še kondenzator $C_3 = 40 \text{ pF}$. Kolikšna je napetost na skupni vezavi kondenzatorjev?

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE I (VŠŠ)

Izpit, 2. 9. 2008, rešitve

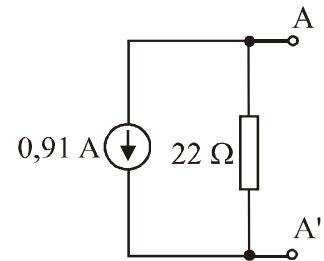
1. Vezje med sponkama A in A' nadomestimo z Nortonovim virom, sestavljenim iz nadomestne (notranje) upornosti med sponkama A in A' pri deaktiviranih virih:

$$R_N = (10 \Omega + 20 \Omega) \parallel 20 \Omega + 10 \Omega = \underline{\underline{22 \Omega}} \text{ in tokom kratkega stika}$$

med sponkama A in A', ki ga določimo preko Theveninove napetosti odprtih sponk med A in A':

$$U_T = 20 \text{ V} - \frac{80 \text{ V} + 20 \text{ V}}{10 \Omega + 20 \Omega + 20 \Omega} 20 \Omega = -20 \text{ V}.$$

$$\text{Tako dobimo } I_N = \frac{U_T}{R_N} \cong \underline{\underline{-0,91 \text{ A}}}.$$

2. Določimo električno poljsko jakost na mestu naboja Q in izračunamo silo nanj $\vec{F} = Q\vec{E}$:

$$\vec{E}_U = \vec{e}_y \frac{U}{d}, \quad \vec{E}_q = 2 \left(-\vec{e}_x \frac{q}{2\pi\epsilon_0 \sqrt{2}10^{-2} \text{ m}} \frac{\sqrt{2}}{2} \right); \quad \vec{E} = \vec{E}_U + \vec{E}_q \cong (\vec{e}_y 33,33 - \vec{e}_x 8,99) \frac{\text{kV}}{\text{m}}$$

$$\vec{F} = Q\vec{E} \cong (\vec{e}_y 66,66 - \vec{e}_x 17,98) \mu\text{N}.$$

3. $\vec{E}_2$ dobimo z upoštevanjem mejnih pogojev za normalno in tangencialno komponento polja. Iz $D_{n2} = D_{n1}$ sledi $2E_{y2} = 6 \cdot 1 \text{ kV/m}$, iz $E_{t2} = E_{t1}$ pa $E_{x2} = E_{x1} = 2 \text{ kV/m}$ in

$$E_{z2} = E_{z1} = 5 \text{ kV/m}. \text{ Sledi } \vec{E}_2 = (\underline{\underline{2,3,5}}) \text{ kV/m}. \text{ Gostota električne energije je } w_e = \frac{1}{2} \epsilon E^2,$$

$$\text{od koder je } w_e (Y < 0) = \frac{1}{2} 2\epsilon_0 (2^2 + 3^2 + 5^2) (\text{kV/m})^2 \cong \underline{\underline{336 \mu\text{J}}}.$$

4. Po odklopu vira se na ploščah kondenzatorja nahaja naboj $\pm Q_1$, ki se ohrani tudi potem, ko med plošči vložimo dielektrični listič. Pred vložitvijo vzorca velja

$$Q_1 = C_1 U_1, \text{ kjer je } C_1 = \epsilon_0 \frac{A}{d}, \text{ po vložitvi pa se spremeni skupna kapacitivnost}$$

$$\frac{1}{C_2} = \frac{d-a}{\epsilon_0 A} + \frac{a}{\epsilon_r \epsilon_0 A}, \text{ prosti naboj pa ostane nespremenjen } Q_1 = Q_2. \text{ Sledi}$$

$$U_2 = \frac{Q_2}{C_2} = \frac{Q_1}{C_2} = \frac{C_1 U_1}{C_2} = \underline{\underline{160 \text{ V}}}. \text{ Sprememba napetosti je } \Delta U = U_2 - U_1 = \underline{\underline{60 \text{ V}}}.$$

5. Kapacitivnost zaporedno vezanih kondenzatorjev je $C_{12} = \frac{C_1 \cdot C_2}{C_1 + C_2} = \frac{10 \text{ pF} \cdot 40 \text{ pF}}{10 \text{ pF} + 40 \text{ pF}} = 8 \text{ pF}$, naboj

pa $Q_{12} = 8 \text{ pF} \cdot 100 \text{ V} = 800 \text{ pC}$. Po odklopu vira in priključitvi dodatnega kondenzatorja je

$$\text{skupna kapacitivnost kondenzatorjev } C_{123} = \frac{C_1 \cdot C_2 \parallel C_3}{C_1 + C_2 \parallel C_3} = \frac{10 \text{ pF} \cdot 80 \text{ pF}}{10 \text{ pF} + 80 \text{ pF}} = 8,88 \text{ pF}. \text{ Ker se skupni}$$

$$\text{naboj ohrani, je napetost na priključnih sponkah sedaj } U_{123} = \frac{Q_{12}}{C_{123}} = \frac{800 \text{ pC}}{8,88 \text{ pF}} = \underline{\underline{90 \text{ V}}}.$$